त्रसदस्युः पौरुकुत्स्यः। त्रसदस्युः, ७-१० इन्द्रावरुणौ। त्रिष्टुप्

मम द्विता राष्ट्रं क्षत्रियस्य विश्वायोर्विश्वे अमृता यथा नः।
क्रतुं सचन्ते वरुणस्य देवा राजामि कृष्टेरुपमस्य वव्रेः॥ ४.०४२.०१

यथा। नः- अस्माकम्। विश्वे- सर्वे। अमृताः- देवास्तथा। विश्वायोः- सर्वनरहितस्य। क्षत्रियस्य। मम- मे। राष्ट्रम्। द्विता- द्विविधम्। देवाः। उपमस्य- अन्तिकस्थस्य। वरुणस्य- जनैर्वृतस्य। वव्रेः- रूपवतः। कृष्टेः- मनुष्यस्य मम। क्रतुम्- प्रज्ञाम्। सचन्ते। राजामि- शासनं करोमि॥१॥

अहं राजा वरुणो मह्यं तान्यसुर्याणि प्रथमा धारयन्त।
क्रतुं सचन्ते वरुणस्य देवा राजामि कृष्टेरुपमस्य वव्रेः॥ ४.०४२.०२

अहम्। राजा- स्वामी। वरुणः। मह्यम्- मे। तानि। प्रथमानि- मुख्यानि। असुर्याणि- प्राणदानि। धारयन्त- देवा अधारयन्।देवाः। उपमस्य- अन्तिकस्थस्य। वरुणस्य- जनैर्वृतस्य। वव्रेः- रूपवतः। कृष्टेः- मनुष्यस्य मम। क्रतुम्-प्रज्ञाम्। सचन्ते। राजामि- शासनं करोमि॥२॥

अहमिन्द्रो वरुणस्ते महित्वोर्वी गभीरे रजसी सुमेके।
त्वष्टेव विश्वा भुवनानि विद्वान्समैरयं रोदसी धारयं च॥ ४.०४२.०३

अहम्। इन्द्रः- ईशनाधिदेवता। वरुणः- ऋताधिदेवता। महित्वा- महत्यौ। गभीरे- गम्भीरे। सुमेके- सुरूपिण्यौ। उर्वी- विस्तृते। ते- द्यावापृथिव्यौ। त्वष्टा- तनूकरणाधिदेवता सूर्यः। इव। विश्वा- सर्वान्। भुवनानि- लोकान्। विद्वान्- जानन्। समैरयम्- सम्यक् प्रेरयामि। रोदसी- द्यावापृथिव्यौ। धारयम्- धारयामि। च॥३॥

अहमपो अपिन्वमुक्षमाणा धारयं दिवं सदन ऋतस्य।
ऋतेन पुत्रो अदितेर्ऋतावोत त्रिधातु प्रथयद्वि भूम॥ ४.०४२.०४

अहम्। उक्षमाणाः- सिञ्चतीः। अपः- उदकानि मूलशक्तिधाराः। अपिन्वम्- असेचयम्। ऋतस्य सदने- प्रकृतिनियतौ। दिवम्- नभः। धारयम्- भरामि। ऋतेन- प्रकृतिनियतिभूतसत्येन। ऋतावा- प्रकृतिनियतिभूतसत्ययुक्तः। अदितेः पुत्रः- आदित्योऽभवम्। उत- अपि च। भूम- बृहन्नभः। त्रिधातु- भूर्भुवःसुवरात्मकम्। वि- विशेषेण। प्रथयत्- मह्यं प्रकाशितवान्॥४॥

मां नरः स्वश्वा वाजयन्तो मां वृताः समरणे हवन्ते।
कृणोम्याजिं मघवाहमिन्द्र इयर्मि रेणुमभिभूत्योजाः॥ ४.०४२.०५

माम्। स्वश्वाः- शोभनतुरगाः शोभनप्राणाः। नरः- नेतारः। वाजयन्तः- बलवन्तं चक्रुः। माम्। वृताः- शत्रुभिरावृताः। समरणे- युद्धे। हवन्ते- साहाय्यायाह्वयन्ति। आजिम्- युद्धम्। कृणोमि- करोमि। अहम्। मघवा- सम्पद्वान्। इन्द्रः। अभिभूत्योजाः- अभिभावुकबलः। रेणुम्- धूळिम्। इयर्मि- रणरङ्गे प्रेरयामि॥५॥

अहं ता विश्वा चकरं नकिर्मा दैव्यं सहो वरते अप्रतीतम्।
यन्मा सोमासो ममदन्यदुक्थोभे भयेते रजसी अपारे॥ ४.०४२.०६

अहम्। ता- तानि। विश्वा- सर्वाणि। चकरम्- अकरवम्। अप्रतीतम्- अप्रतिगतम्। मा- माम्। दैव्यं सहः- दीप्तिमद्बलमपि। नकिः- न। वरते- वारयति। सोमासः- रसाः। मा- माम्। ममदन्- अतोषयन्। उक्था- मन्त्रा अपि अतोषयन्। अपारे। उभे रजसी- द्यावापृथिव्यौ। भयेते- ममाज्ञामनुवर्तेते॥६।

विदुष्टे विश्वा भुवनानि तस्य ता प्र ब्रवीषि वरुणाय वेधः।
त्वं वृत्राणि शृण्विषे जघन्वान्त्वं वृताँ अरिणा इन्द्र सिन्धून्॥ ४.०४२.०७

तस्य- वरुणस्य। विश्वा भुवनानि- सर्वान् लोकान्। ते- अमी यजमानाः। विदुः- अजानन्। ता- तान्। वेधः- हे यजमान विद्वन्। वरुणाय- ऋताधिदैवताय। प्र- प्रकर्षेण। ब्रवीषि- वदसि। इन्द्र।

त्वम्। वृत्राणि- आवरणानि। जघन्वान्- हतवानिति। शृण्विषे- श्रूयसे। त्वम्। वृतान्- आवृता बद्धाः। सिन्धून्- अपो मूलशक्तिधाराः। अरिणाः- अगमयः ॥७॥

अस्माकमत्र पितरस्त आसन्सप्त ऋषयो दौर्गहे बध्यमाने।

त आयजन्त त्रसदस्युमस्या इन्द्रं न वृत्रतुरमर्धदेवम्॥ ४.०४२.०८

दौर्गहि- दुर्गहने। बध्यमाने- बन्धे। अत्र। अस्माकम्- नः। पितरः- पालकाः। ते- अमी। सप्त ऋषयः- सप्तभूमिकादर्शिन उपासकाः। आसन्- अभवन्। ते। इन्द्रम्। न- इव। वृत्रतुरम्- अन्तरायहिंसकम्। अर्धदेवम्- देवांशम्। त्रसदस्युम्- स्तेनभयङ्करं क्षत्रियम्। अस्याः- एतस्याः। आयजन्त- अपूजयन् ॥८॥

पुरुकुत्सानी हि वामदाशद्धव्येभिरिन्द्रावरुणा नमोभिः।

अथा राजानं त्रसदस्युमस्या वृत्रहणं ददथुरर्धदेवम्॥ ४.०४२.०९

पुरुकुत्सानी- प्रभूतवृत्रकृन्तनं प्रार्थयन्ती वीरपत्नी। हि- खलु। वाम्- युवाम्। इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ। नमोभिः- नमस्कारैः। हव्येभिः- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यैः। अदाशत्- प्रीणयति स्म। अथ- अनन्तरम्। अस्याः- अस्यै। वृत्रहणम्- आवरणबाधकम्। अर्धदेवम्- इन्द्रांशयुक्तम्। राजानम्- नृपम्। त्रसदस्युम्- स्तेनभीषणं क्षत्रियम्। ददथुः- इन्द्रावरुणौ पुत्रत्त्वेन दत्तवन्तौ ॥९॥

राया वयं ससवांसो मदेम हव्येन देवा यवसेन गावः।

तां धेनुमिन्द्रावरुणा युवं नो विश्वाहा धत्तमनपस्फुरन्तीम्॥ ४.०४२.१०

राया- दानयोग्यसम्पदा। वयम्। ससवांसः- सम्भक्तारः। मदेम- हृष्येम। यवसेन- धान्येन। गावः- धेनव इव। हव्येन- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्येन। देवास्तुष्यन्तु। इन्द्रावरुणा- हे इन्द्रावरुणौ। युवम्- युवाम्। नः- अस्मदर्थम्। अनपस्फुरन्तीम्- अहिंसन्तीम्। ताम्। धेनुम्- वाचम्। विश्वाहा- सर्वदिनेषु। धत्तम्- धारयतम् ॥१०॥